

Maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys

Merikosken kytäkenttä

Koskitie 30 asemakaavan muutos (kaavatunnus 564-2639)

23.6.2026

LUKKAROINEN

1 Tiivistelmä

Selvitysalue sijoittuu Oulujoen suistoalueelle Merikosken voimalaitoksen ja siihen liittyvän kytkinkentän ympäristöön. Alueen maisemarakennetta luonnehtivat avoimet vesialueet, saarten ja puistovyöhykkeiden viherrakenne sekä teknisen infrastruktuurin ja rakennetun kaupunkiympäristön muodostama kerroksellinen kokonaisuus. Maisemallisesti alue kuuluu maakunnallisesti merkittävään **Oulujoen suun kulttuurimaisemaan**, jossa jokinäkymät, sillat, padot, kanavat, puistoalueet ja täyttömaille rakentuneet asuinalueet muodostavat tunnistettavan ja kaupunkikuvallisesti merkittävän ympäristön.

Alueen rakennettu kulttuuriympäristö ilmentää Oulun kaupungin historiallisia kehitysvaiheita, suistoalueen satama- ja teollisuushistoriaa sekä 1900-luvun puolivälin vesivoimarakentamista ja modernia kaupunkisuunnittelua. Alueen keskeisiä ominaispiirteitä ovat Merikosken voimalaitoksen hallitseva asema maisemassa, Alvar Aallon Koskikeskus-suunnitelmaan perustuva Toivoniemen ja Tuiran rakentuminen sekä Oulujoen suistoalueen historialliset kohteet, kuten Oulun linna, Pikisaari ja Åströmin nahkatehtaan ympäristö.

Suunnittelualue sisältyy kahteen valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön: Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset sekä Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus. Varsinaiselle asemakaavan muutoksen suunnittelualueelle ei sijoitu suojeltuja tai inventoinneissa merkittäviksi arvioituja rakennuksia. Kaavamuutoksen vaikutusalueella sijaitsevia merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat:

- Merikosken voimalaitos (valtakunnallisesti arvokas)
- Toivoniemen asemakaava ja pistetalot (valtakunnallisesti arvokas)
- Tuiran koulun vanha rakennus (maakunnallisesti arvokas)
- Tuiran Osula (maakunnallisesti arvokas)
- Koskitien eteläpuolen rivitalo ja pistetalot (maakunnallisesti arvokas)
- Tuiranportti, Koskitie 26 ja 28 (maakunnallisesti arvokas)

Kytinkentän läheisyydessä sijaitsevat eri-ikäiset rakennukset muodostavat kaupunkikuvallisesti ehyen kokonaisuuden, jossa pienimittakaavaiset, vaaleasävyiset rakennukset rajaavat tiukasti Koskitien katutilaa. Maisemapuut muodostavat ympäristöön kohokohtia, ja kadun yleisilme on kokonaisuudessaan vihreä. Merikosken voimalaitos ja sen kytkinkenttä muodostavat tunnistettavan, teollisen kerrostuman alueelle.

Sisällys

1	Tiivistelmä	2
2	Johdanto	4
3	Maisema	5
3.1	Arvokkaat maisema-alueet	5
3.2	Maiseman yleiskuvaus.....	6
3.2.1	Historia.....	6
3.2.2	Maisemakuva	8
3.2.3	Näkymät.....	11
4	Rakennettu kulttuuriympäristö.....	14
4.1	Arvokkaat alueet ja kohteet.....	14
4.1.1	Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset	14
4.1.2	Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus	16
4.1.3	Merikosken voimalaitos	17
4.1.4	Toivoniemen asemakaava ja pistetalot.....	19
4.1.5	Koskitien eteläpuolen rivitalo ja pientalot	20
4.1.6	Tuiranportti, Koskitie 26 ja 28	21
4.1.7	Tuiran koulun vanha rakennus	22
4.1.8	Tuiran Osula	24
4.1.9	Koskitie 25B asuin- ja liikerakennus	25
4.1.10	Koskitie 31 asuinkerrostalot.....	25
5	Johtopäätökset ja suunnittelusuositukset	26
6	Liitteet.....	27
7	Lähteet.....	27

2 Johdanto

Tämä maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys on tehty Koskitie 30 asemakaavan muutoksen taustaselvitykseksi. Asemakaavan muutoksen kohteena on Merikosken vesivoimalaitokseen liittyvä kytkinkenttä, jolla ei nykyisellään sijaitse rakennuksia. Merikosken voimalaitos ja kytkinkenttä sijoittuvat maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle sekä kahteen eri valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön. Kytkinkentän alueelle suunnitellun rakentamisen vaikutusalueella sijaitsee useita maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristökohteita.

Maisema- ja kulttuuriympäristöselvityksen selvitysalue on rajattu kaavamuutoksen vaikutusalueen perusteella. Selvitysalueeseen on sisällytetty ne alueet, joilta on näköyhteys kaavamuutoksen suunnittelualueelle.

Tämä selvitys perustuu rakennetun kulttuuriympäristön osalta olemassa olevaan tietoon, joka on koottu tiiviisti kaavahankkeessa hyödynnettävään muotoon. Suunnittelualan lähimaisemasta on laadittu analyysikartta karttatarkastelujen ja maastokäyntien perusteella. Laajempaa maisemaa ja sen historiallista kehitystä on tarkasteltu olemassa olevien selvitysten perusteella.

Selvityksen on laatinut Lukkaroinen Arkkitehdit Oy, jossa selvitystyöstä vastasivat arkkitehti Satu Fors ja arkkitehti/suunnitteluhortonomi Heini Kaskela.

Kuva 1 Asemakaavan muutosalue on rajattu opaskarttaan punaisella viivalla ja maisema- ja kulttuuriympäristöselvityksen tarkastelualue punaisella katkoviivalla. (kartta: Oulun kaupungin Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut)

3 Maisema

3.1 Arvokkaat maisema-alueet

Oulujoen suun kulttuurimaisema

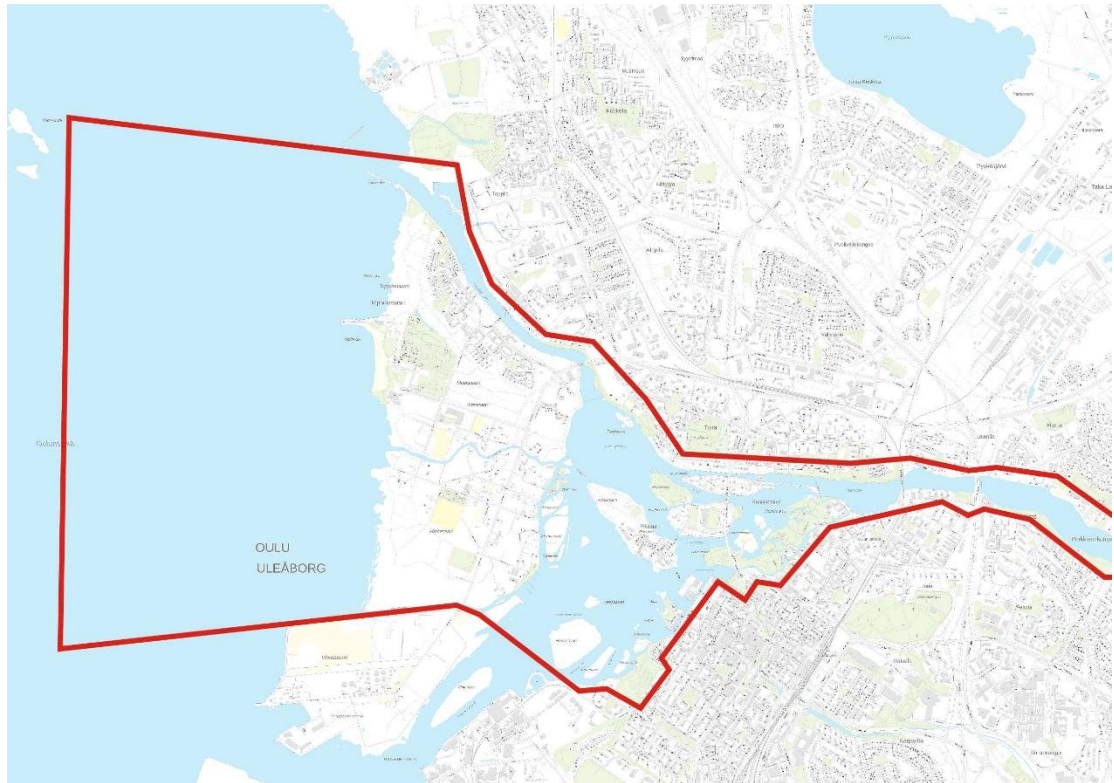
Merikosken voimalaitoksen alue kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen **Oulujoen suun kulttuurimaisema**. Oulujoen suun kulttuurimaisema tukeutuu historiallisesti ja maisemallisesti arvokkaaseen Oulujokeen, jonka suulle Oulun kaupunki on perustettu vuonna 1605. Maisema-alueen kerroksellinen rakennuskanta kertoo jokivarren pitkästä kulttuurihistoriasta.

Maisemakokonaisuuteen kuuluvat Oulujokivarren maisemat suistoalueelta Madekoskelle ja Turkansaaren tienoille saakka. Maisema muuttuu vähitellen suistoalueen virkistysalueina toimivilta saarilta tiiviisti rakennetuksi kaupunkimaisemaksi ja edelleen maaseudun harvaan asutuksi viljelymaisemaksi. Kaupungin edustalla sijaitsevat suuret saaret, Hietasaari ja Mustasaari, sekä suistoalueen pienemmät saaret muodostavat sekä ominaispiirteiltään että historialtaan kerroksellisen, monimuotoisen kokonaisuuden.

Suistoalueen vehreät saaret ovat täydentävä vastapari rakennetulle kaupunkimaisemalle. Joen yli johtavilta silloilta avautuvat komeat näkymät kaupunkiin, jokisuistoon ja merelle hahmottuvat omaleimaisena kaupunkijulkisivuna. Maisema-alueella on paljon valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita alueita ja kohteita, joista yksi on Merikosken voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä syntynyt Koskikeskus.

Oulujokilaakso on sekä historiallisesti, että maisemallisesti arvokas, laaja ja ominaispiirteiltään monivivahteinen aluekokonaisuus. Maisema-alueen runkona toimiva Oulujoki on historiallisesti arvokas vesiväylä, joka on aikojen mittaan tunnettu mm. tärkeänä lohijokena, tervan kuljetusreittinä ja uittoväylänä. Nykyään Oulujoki rantalueineen hahmottuu ennen muuta arvokkaana maisemakokonaisuutena sekä monipuolisena virkistys- ja viheralueena. Maiseman ominaispiirteet ja jokivarren rakennusperintö kertovat osaltaan myös joen merkityksestä ja sen hyödyntämisestä eri aikakausina.

(Pohjois-Pohjanman liitto 2015)

Kuva 2 Maakunnallisesti merkittävän Oulujoen suun kulttuurimaiseman rajausta kattaa koko Oulujoen suistoalueen. Maisema-alue jatkuu itään kuvan ulkopuolelle ja liittyy Oulujokilaakson kulttuurimaiseman valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Pikkaralassa. (Taustakartta: Maanmittauslaitos 5/2026)

3.2 Maiseman yleiskuvaus

3.2.1 Historia

Oulujärveltä alkunsa saavan Oulujoen koskista viimeinen ennen joen laskua suiston kautta Perämereen oli Merikoski. Tunnettua lohijokea myöten siirtyi tervaa ja tukkeja latvavesiltä saakka kaupunkiin, kunhan ensin laskettiin viimeinenkin koski. Joen kautta eletty vuodenvieritys toi elämään rytmiä ja kaupunkiin varallisuutta. Merikosken ylittävä silta-yhteys avattiin 1869, minkä jälkeen kaupungin keskustasta pääsi ympäri vuoden vaivatta vastarannalle Tuiraan.

Oulujoen virta aloitti laskunsa Merikoskeen Koskenniskalta, nykyisen Rautasillan tienoilta. Kosken pohjoispuolen rannat Tuirassa olivat korkeat, törmän päällä oli taloja ja esikaupunkia mataline taloineen. Nykyisen patosillan kohdalla sijaitsivat Lassinkallion tyrskyisät kuohut. Rannan edustaa suojausi koskesta peratuista kivistä koottu valli. Kosken uoma oli uurtunut maisemassa syvälle.

Kaupunginpuoleinen eteläranta oli matalampi. Rautasillan alapuolella Kosteperän jälkeen joen uoma leveni. Lasaretinsaaren kohdalla siitä haarautui sivu-uoma Lasaretinväylään ja Hupisaarten putaisiin. Joen puolella sijaitsi Lasaretinsaaren rantaa seuraileva pitkä vetomöhlä. Raatinsaaren kohdalla joen pääuoman vuolaimmat vedet jakaantuivat Toivoniemen rajaamaan Tuiranväylään ja Lammassaaren ja Linnasaaren rajaamaan Ämmänväylään, joiden jälkeen koski rauhoittui suistoon. Poikkisenväylä Linnasaaren ja Pokkitörmän välillä oli rauhallisempi.

Voimalaitoksen rakentaminen Merikoskeen muutti ympäristöä rajusti. Voimalaitoksen rakentaminen alkoi talvisodan kynnyksellä 1939. Joen vedet ohjattiin laskemaan Merikosken sijaan voimalaitoksen läpi Toivoniemen mantereesta erottamaan keinotekoiseen alakanavaan vuonna 1948. Kosken pohja paljastui ja kosken kuohut hiljenivät. Oulujoen ja Merikosken valjastaminen muutti koko Oulun identiteetin ja Oulujoen luonteen kerralla.

(Oulun Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut 2021)

Kuva 3 Historiallinen ilmakeku vuodelta 1931 ennen Merikosken valjastamista. (Paikkatietokuna 5/2026)

Kuva 4 Historiallinen ilmakuva vuodelta 1961. Merikosken voimalaitos on toiminnassa ja Koskikeskussuunnitelma on pääosin toteutettu. (Paikkatietoikkuna 5/2026)

3.2.2 Maisemakuva

Vesipeilin vuosisadat-selvityksen mukaan Merikosken vanha uoma on monelta suunnalta katsottuna piilossa. Näkymä Pokkitörmältä Merikoskelle kätkeytyy Lammassaaren puiden taa. Merikosken silloilla maisema on liikkeessä, sillä leveiden siltojen ylittäminen tapahtuu tavallisesti vauhdissa. Kaupungista pohjoiseen suunnatessa ensimmäinen näkymä vanhaan kosken uomaan aukeaa Lammassaaren jälkeen Ämmänväylän kohdalla. Sivupadon seinämä näkyy vielä Raattiin saapuessa, ja Tuiranväylän kohdalla maisema syvenee säännöstelypadolle saakka. Kaupungin puolella maisemaa rajaavat vehmaat Hupisaaret ja Limasaaret.

Tilallisesti koski rajautuu Lassinkallionsillan säännöstelypadon, sivupadon, Hupisaarten ja Merikosken siltojen väliin. Keskeltä sen jakaa kauneuspato kahdeksi vesipeiliksi. Padon yläpuoli on avointa maisemaa ja alapuolella maisematila jakaantuu Limasaarten ja Lammassaaren rajaamiin sokkeloihin lahtiin ja uomiin sekä Merikosken siltoihin. Kesäisin uomaa peittävät kauneuspatojen avulla pidetyt vesipeilit suihkulähteineen. Syksyisin ja keväisin koskiuoma on tyhjillään ja kivikkoinen kuumaisema on paljaana. Talvella koskenpohjan peittää lumi ja ohijuoksutusten heittelemät jäät. Talven tullen alueelle laskeutuvaa pimeyttä valaisevat sivupadon valotaideteos ja suihkulähteiden valot.

Kuva 5 Valokuva Lassinkallionsillalta kohti voimalaitosta ja Toivoniemeä.

Merikosken alue on merkittävä osa oululaista identiteettiä, ja omaa vahvan historiallisen merkityksen. Joen patoaminen on aiheuttanut ristiriitaisen suhteen rosoiseen maisemaan, jota hallitsee lamellipato ja ajoittain paljastuva kosken pohja. Alvar Aallon Koskikeskussuunnitelma on osin toteutunut tässä ympäristössä. Lammassaaren, Limasaaren ja Hupisaarten rannat ovat luonnontilaisia.

(Oulun Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut 2021)

Merikosken kytkinkenttä ja sen lähiympäristö on pienipiirteisesti vaihtelevaa, pääosin puoliavointa maisematilaa. Puistoissa on pieniä, avoimia nurmikenttiä, joiden kautta avautuu näkymiä lähiympäristöön. Oulujoen suiston vesipeilit muodostavat avointa maisematilaa, jonka kautta avautuu pitkiä näkymiä.

Kytinkentän ympäristössä Koskitien varrella ja rantapuistossa on useita komeita maisemapuita, mutta yksikään niistä ei sijoitu varsinaiselle suunnittelualueelle. Koskitien eteläreunassa Tuiranportin asuinkerrostalojen kohdalla kasvaa komea rivi kookkaita lehmuksia, jotka rajaavat ja verheyttävät katutilaa. Koskitien pohjoispuolella Myllytien ympäristössä katualueen ja asfalttipihan rajalla kasvaa rivi koivuja ja lehmuksia.

Kuva 6 Merikosken voimalaitosalueen portin tuntumassa kasvaa komea mänty.

Kuva 7 Tuiran monitoimitalon edustalla kasvaa komea mänty.

Oulujoen pohjoisranta puistopolkuineen ja kevyen liikenteen väylineen muodostaa pitkän itä-länsisuuntaisen viheryhteyden. Voimalaitoksen ja kytkinkentän kohdalla viheryhteys katkeaa ja reitti kiertää Koskitien kautta. Jokirannan viheryhteyteen liittyvät Merikoskenpuisto ja Toivo Kajavan puisto, vaikka viheralueet eivät täysin yhdistykään toisiinsa.

Kytinkentän tekniset rakenteet muodostavat tunnistettavan ja omaleimaisen elementin Koskitien katutilaan. Kytinkenttä kuuluu vesivoimalaitoksen ja patorakenteiden muodostamaan kokonaisuuteen ja kertoo omalla kielellään alueen merkityksestä Oulun sähköntuotannossa. Kytinkenttään liittyvä piha-alue on jäsentymätön ja siellä varastoidaan pitkäaikaisesti voimalaitoksen toiminnan kannalta tärkeitä tavaroita, kuten palkkeja.

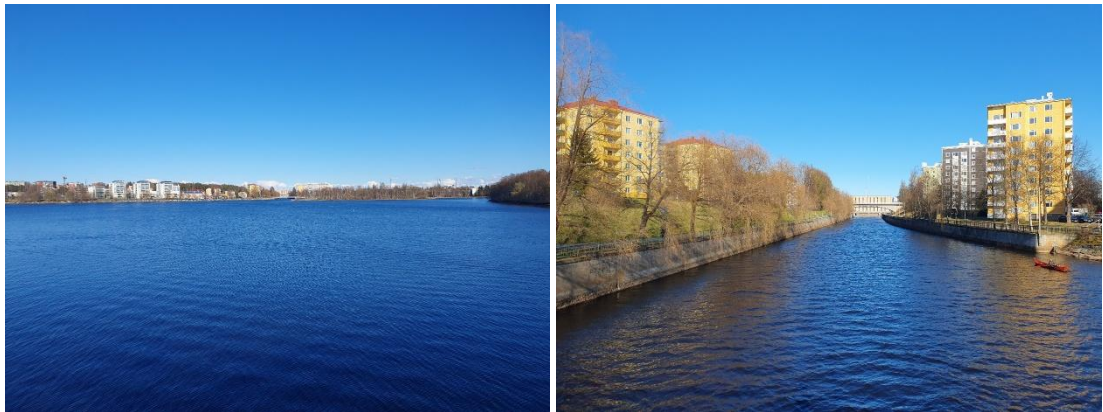
Kuva 8 Kytkenkenttä on suurikokoinen tekninen rakennelma, joka kertoo Merikoskessa tuotettavasta sähköenergiasta. Rakenteen voisi tulkita maisemahäiriöksi, mutta se on toiminnallisesti olennainen osa valtakunnallisesti arvokasta voimalaitosympäristöä.

Kuva 9 Merikosken kytkinentän läheisyydessä kasvaa useita komeita maisemapuita. Koskitien katutila puuriveineen ja tonttivyhreineen on kokonaisuudessaan vehreä ja viihtyisä. Oulujoen pohjoisranta pitkin muodostuu pitkä viheryhteys, jonka voimalaitos ja kytkinenttä katkaisevat. (Ilmakuva 2024: Oulun kaupungin Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut 5/2026)

3.2.3 Näkymät

Kaavamuutoksen kohteen oleva kytkinkenttä liittyy Merikosken voimalaitoksen kokonaisuuteen. **Merikosken voimalaitos** patorakenteineen on maisemallinen maa-merkki, jonne avautuu vesistöjen yli pitkiä näkymiä. Lännestä katsottuna voimalaitos muodostaa Alakanavaa pitkin avautuvan, rajautuneen näkymän päätepisteen. Näkymä avautuu tarkasteltavasti kolmelta eri etäisyydellä sijaitsevalta sillalta. Idästä katsottuna voimalaitokselle avautuu näkymä patoaltaan vesipeiliä pitkin. Rautasilalta katsottaessa voimalaitos muodostaa kiintopisteen laajan, vapaamuotoisen vesialueen takana ja lähempää Lassinkallionsillalta katsottaessa patorakennelma rajaa näkymää ja suuntaa katseen suoraan kohti voimalaitosta. Hupisaarten suunnasta voimalaitos muodostaa kokonaisuuden lamellipadon ja Toivoniemen asuinkerrostalojen kanssa.

Kuva 10 Valokuva Korkeasaarensillalta kohti alakanavaa ja Merikosken voimalaitosta. Voimalaitos erottuu maisemassa alakanavan päätepisteenä, mutta sulautuu kuitenkin Toivoniemen ja Tuiran siluettiin.

Kuva 11 Valokuva Toivoniemen sillalta kohti Merikosken voimalaitosta. Voimalaitos hahmotuu Alakanavaa pitkin avautuvan näkymän päätepisteenä.

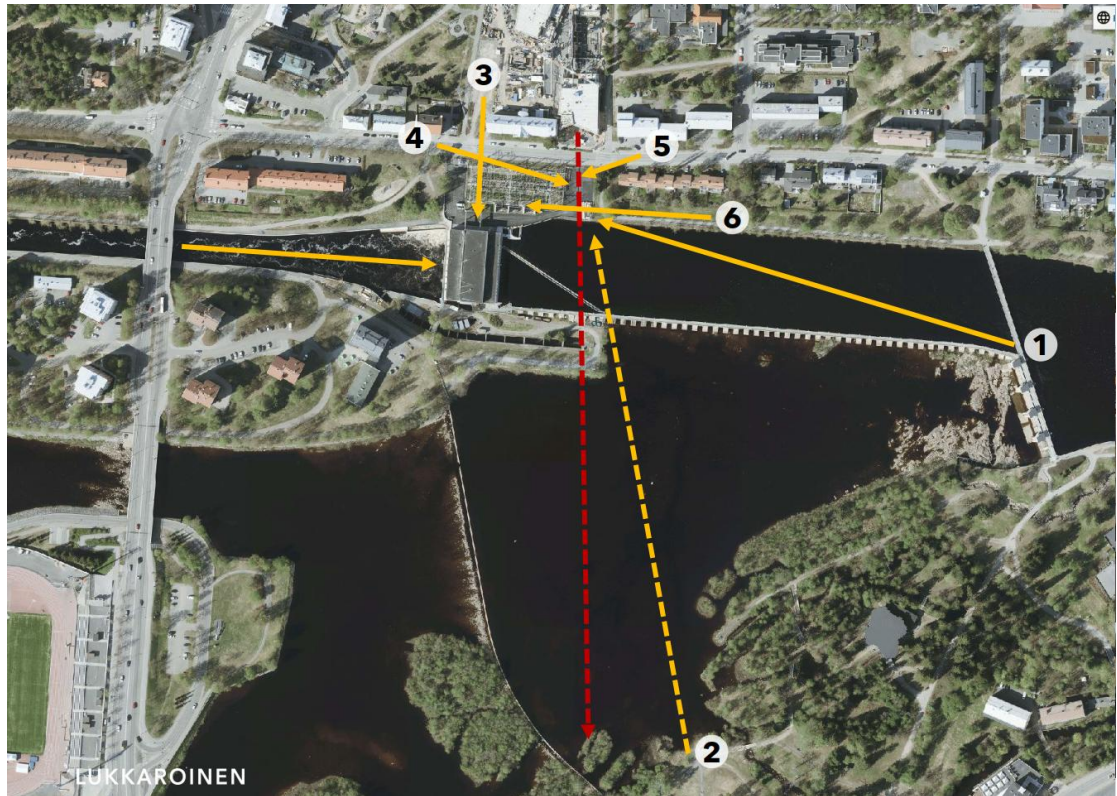

Kuva 12 Valokuva Lassinkallionsillalta kohti Merikosken voimalaitosta. Pato ja Tuiran rakennettu ranta rajaavat näkymää, jonka päätepisteen voimalaitos muodostaa. (näkymä 1)

Kuva 13 Valokuva Hupisaarilta kohti Merikosken voimalaitosta. Voimalaitos erottuu maisemassa selvästi ja lamellipato muodostaa vesipeiliä rajaavan elementin. Toukokuussa 2026 lamellipatoa kunnostettiin. (näkymä 2)

Suunnittelun kohteena olevalle **kytkinkentälle** avautuu pitkiä näkymiä Lassinkallionsillalta ja Hupisaarilta, mutta rakenteet sulautuvat kasvillisuuden lomaan ja osaksi Tuiran siluettia. Kytkinkentän ympäristössä rakennuksen rajaavat Koskitien katutilaa tiiviisti ja katupuurivit ja tonttivilhettä tiivistävät omalta osaltaan katutilaa. Koskitie on

suora, ja katu pitkin avautuvat näkymät ohjautuvat kadun suuntaisesti. Näin ollen kytkinkentän alueelle ei Koskitietä pitkin avaudu näkymiä kuin aivan läheltä tonttia. Pohjoisen suunnasta Matti Hällin kujalta avautuu näkymä voimalaitosta kohti, mutta kytkinkenttä jää näkymälinjasta sivuun. Rantapolulkua pitkin länteen kytkinkentän alue toimii näkymän päätepisteenä. Tontin läpi pilkottaa näkymä kohti Hupisaaria ja tuomiokirkon tornia.

Kuva 14 Merikosken voimalaitoksen kytkinkentälle avautuu pitkiä näkymiä Hupisaarilta ja Las-sinkallionsillalta (näkymät 1 ja 2). Koskitien tiiviissä katutilassa näkymät kytkinkentälle ovat lyhyitä. Tuiran monitoimitalolta avautuu tontin läpi näkymä tuomiokirkon tornille. (Ilmakuva 2024: Oulun kaupungin Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut 5/2026)

Kuva 15 Tuiran monitoimitalon pihalta Matti Hällin kujalta avautuu näkymä voimalaitosraken-nukselle, mutta kytkinkenttä jää näkymälinjasta sivuun. Kytkinkentän alue näkyy kokonaisuudessaan vasta Koskitieltä. (näkymä 3)

Kuva 16 Koskitie on suora ja sen varrella sijaitsevat rakennukset rajaavat katu rauhallisissa riveissä. Puistot rytmittävät rakennettuja alueita ja kadun varrella on komeita maisemapuita. (näkymä 4)

Kuva 17 Koskitien pohjoispuoleiselta jalkakäytävältä katsottaessa Kytinkentän alue näkyy selvästi katutilassa. Puistossa kasvavat kolme kookasta kuusta rajaavat näkymää tontille. (näkyvä 5)

Kuva 18 Rantapuiston suoraa puistopolkua pitkin avautuu näkymä voimalaitosalueelle. Kytinkenttä sijoittuu polun päätepisteeksi. (näkyvä 6)

4 Rakennettu kulttuuriympäristö

4.1 Arvokkaat alueet ja kohteet

4.1.1 Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset

Merikosken voimalaitos sisältyy valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön **Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset**.

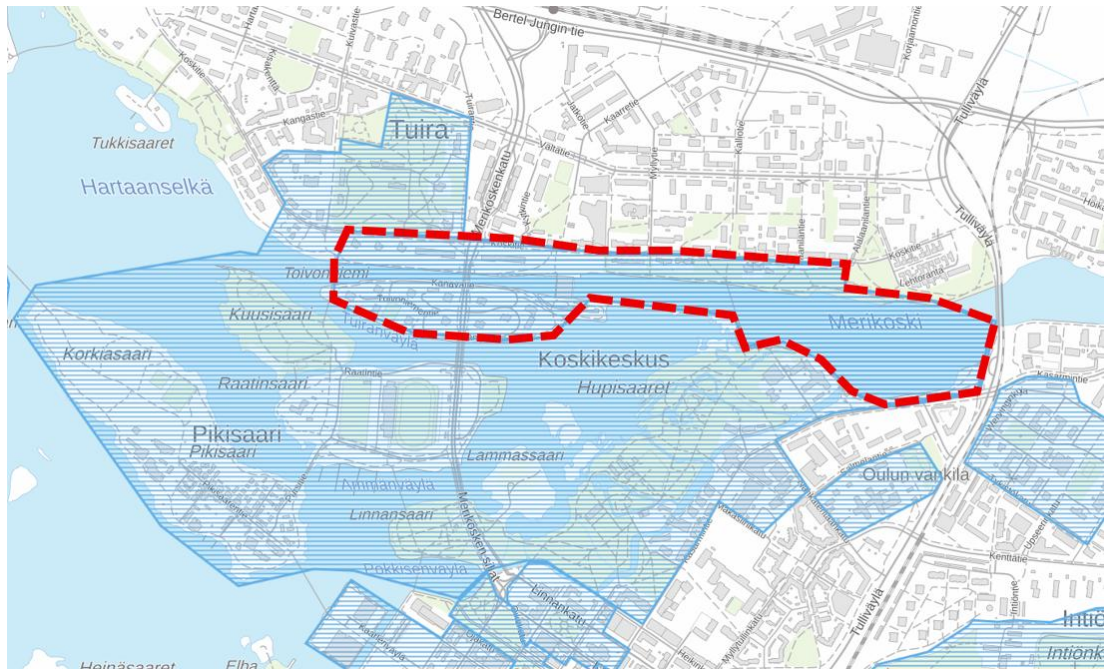
Oulujoki Osakeyhtiön valtakunnallista sähköntuotantoa varten Oulujoen ja Emäjoen vesireitille rakentamat voimalaitos- ja asuntoalueet ovat laajuudeltaan, arkkitehtuuriltaan ja rakennustekniikaltaan yksi maan merkittävimmistä jälleenrakennuskauden rakennushankkeista. Samaan vesistöön liittyvät myös Kajaani Oy:n puunjalostusteollisuuden tarpeisiin rakentamat voimalaitosympäristöt.

Oulujoessa on Oulun kaupungin rakentaman Merikosken voimalaitoksen lisäksi kuusi voimalaitosta, Emäjoessa on neljä voimalaitosta samoin kuin Kajaanin ja Kuhmon välillä. Voimalaitosympäristöt käsittävät mm. voimalaitosrakennukset, padot, voimansiirtolaitteet ja konttorit. Voimalaitoksiin liittyvät modernit ja luonnonläheiset asuinalueet, joista laajimpia ovat Pyhäkosken voimalaitoksen asuntoalue Leppiniemi ja Jylhämän voimalaitoksen asuinalue. RKY-aluerajauksen sisällä Merikosken voimalaitoksen tuntumassa on arkkitehti Alvar Aallon Koskikeskuksen suunnitelman mukaan voimalaitoksen kanavan ja patoaltaan pohjoisrannalle rakentuneet kerros-, rivi- ja pientalot.

Oulujoki on ollut Peräpohjolan tärkeimpiä kulkuväyliä, tervankuljetus ja uitto hyödynsivät jokea vuosisatoja. Valtio tutki vesistöistä saatavan voiman käyttöä sähköntuotantoon jo 1900-luvun alussa. Koko Oulujoen vesistö - Oulujärvi ja latvavedet mukaan lukien - tarjosi mahdollisuuden vesivoiman tuotantoon ja säännöstelyyn suurten padotuskorkeuksien vuoksi. 1939 julkistettiin suunnitelma "Oulujoen vesivoima" koko Oulujoen vesistön säännöstelystä ja jokien valjastamisesta.

Toisen maailmansodan jälkeen Oulujoen koskien rakentamista varten perustettiin Oulujoki Osakeyhtiö Suomen teollisuuden ja valtion sopimuksella 1940. Oulujoki Oy palkkasi Oulujokivarren voimalaitosalueiden pääsuunnittelijaksi Arkkitehtitoimisto Aarne Ervin, joka työskenteli niiden suunnittelijana yli 20 vuotta. Merikosken voimalan rakensi Oulun kaupunki 1948 ja sen on suunnitellut arkkitehti Bertel Strömmer.

(Museovirasto 2009)

Kuva 19 Karttaotteeseen on merkitty Oulussa sijaitsevien RKY-alueiden rajaukset sinisillä viivoilla ja viivarastereilla. Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitosten Merikosken voimalaitoksen ympäristöön sijoittuva aluerajaus on korostettu punaisella katkoviivalla. (kartta: Museoviraston karttapalvelu 4/2026)

Kuva 20 Valokuva Merikosken silloilta kohti vesivoimalaitosta. Voimalaitoksen julkisivu muodostaa päätteen Alakanavalle. Kanavan vasemmalla puolella Tuiranportin ja oikealla puolella Toivoniemen asuinkerrostaloja.

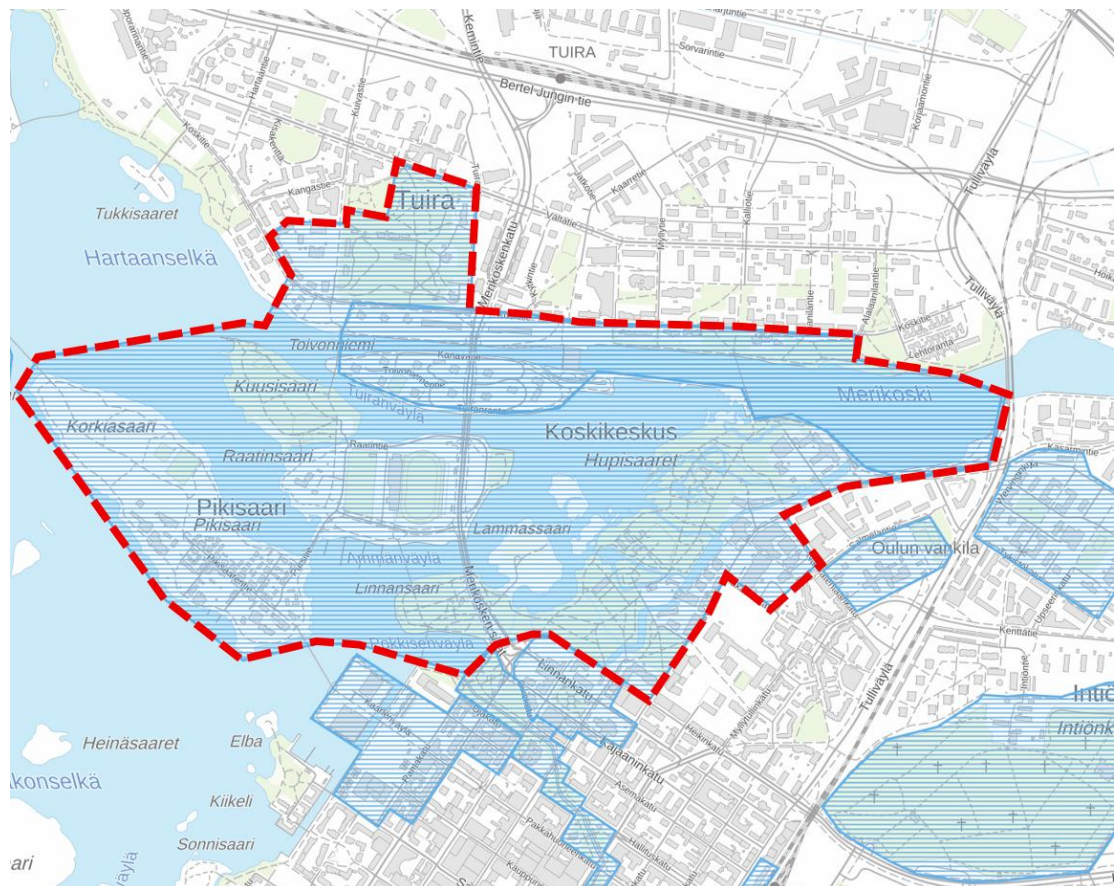
4.1.2 Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus

Merikosken voimalaitoksen alue sisältyy valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön **Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus**.

Oulujoen ja meren yhtymäkohtaan sisältyy Oulun kaupungin historiallisesti merkittävimpiä alueita, kuten ainoat keskiaikaiset rakenteet. Oulujoen suun alue on laaja ja sitä leimaavat monimuotoinen teollisuuteen liittyvä rakennuskanta, vesivoimalaitos sekä joenrantojen puistovyöhyke.

Oulujoen suistoalueen maisemaa hallitsee Koskikeskus, joka on syntynyt Merikosken voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä 1940-luvulla. Merikosken voimalaitoksen rakentaminen on muuttanut suistoalueen ilmettä ratkaisevasti ja voimalaitospatorakennelmineen on maisemassa erittäin vaikuttava. Koskikeskuksen muita elementtejä ovat kanavat ja Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan toteutetut Toivoniemen saaren korkeat pistetalot. Aallon Koskikeskussuunnitelmaan pohjautuvat myös Raatin saaren urheilustadion ja alueen pääliikenneväylät.

Oulujoen suistoalueen kokonaisuuteen liittyviä alueita ja kohteita ovat Koskikeskuksen lisäksi Linnansaassa sijaitsevat Oulun linnan vallitukset, Pikisaari, Oulujoen suistoalueen puistovyöhyke, Hupisaaret, Ainola, Åströmin nahkatehtaan rakennukset, Oulun tyttölyseo, Sairaalaosaari sekä Oulun kaupungin sairaalan eli Tuiran puiston alue ja kuurojen koulu.

Kuva 21 Karttaotteeseen on merkitty Oulussa sijaitsevien RKY-alueiden rajaukset sinisillä viivoilla ja viivarastereilla. Oulujoen suistoalueen historiallisen kokonaisuuden aluerajaus on korostettu punaisella katkoviivalla. (kartta: Museoviraston karttapalvelu 4/2026)

Oulun linna rakennettiin Oulujoen suiston saarelle 1590-luvulla. Kaupunki perustettiin "mantereelle vastapäätä linnaa" vanhalle kauppapaikalle Kaarle IX:n käskystä vuonna 1605. Linna tuhoutui 1700-luvulla ja paikalla nykyisin sijaitseva puurakennus rakennettiin 1873 observatorioksi entisen kansliarakennuksen kiviosan päälle. Pikisaarella oli laivanrakennustoimintaa 1600-luvulla, ja 1700-luvun puolivälistä lähtien siellä toimi pikiruukki. Pikisaarella oli Pohjois-Suomen ensimmäinen konepaja, viinapolttimo sekä villatehdas. Maannousun myötä Pikisaari on kasvanut yhteen viereisen Korkiasaaren kanssa, jossa harjoitettiin 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa laivanrakennusta ja sahaustoimintaa. 1860-luvulla toimintansa aloittaneen Veljekset Åström Oy:n nahkatehtaan tehdasrakennus valmistui 1907 ja siihen liittyvät vesitorni ja voimalaitos 1921-1923. Tehdas lopetti tuotantonsa 1960.

Merikoskessa oli lohipatoja sekä tervaveneiden vetoväylä ennen voimalaitoksen rakentamista. Voimalan rakentamisesta järjestettiin 1942 arkkitehtuurikilpailu, jonka jälkeen Koskikeskuksen asemakaava toteutettiin Alvar Aallon ehdotukseen pohjautuen. Merikosken voimalaitoksen koneasema valmistui 1948 suunnittelijanaan Bertel Strömmer. Kanavan rakentamisessa syntynyt maamassa käytettiin Toivoniemen ja Raatinsaaren laajentamiseen. Toivoniemen asuinalue rakennettiin 1940-luvulla arkkitehti Alvar Aallon yleissuunnitelman mukaan.

(Museovirasto 2009)

4.1.3 Merikosken voimalaitos

Oulujoki on ollut Peräpohjolan tärkeimpiä kulkuväyliä ja jokea on hyödynnetty tervankuljetukseen ja tukinuittoon vuosisatoja. Merikoski on lisäksi ollut merkittävä lohienkalastuspaikka, mikä on näkynyt ympäristössä mm. lohipatojen rakentamisena.

Ensimmäisen kerran voimalaitokselle ja kanavarakenteille varattiin paikka Merikoskeen jo Bertel Jungin laatimassa Tuiran asemakaavassa vuonna 1914. Voimalaitoksen rakentaminen ei kuitenkaan ollut mahdollista ennen vesilain muuttamista vuonna 1939. Oulun kaupungin rakennuttaman voimalaitoksen maanrakennustyöt käynnistyivät syksyllä 1939, keskeytyivät talvisodan aikana ja jatkuivat rauhan jälkeen. Voimalaitos valmistui vuonna 1948, ja se on ensimmäinen Oulujoen kahdeksasta vesivoimalaitoksesta.

Kokonaisuuden kaupunkikuvallista suunnittelua ohjasi vuonna 1942 järjestetty arkkitehtuurikilpailu, jossa etsittiin kokonaisratkaisua voimalaitosta laajemmalle alueelle jokisuistoon. Kilpailuun kutsuttiin kolme arkkitehtia, ja ehdotuksen jättivät Alvar Aalto ja Bertel Strömmer. Kilpailun tuomaristo arvioi, että Strömmerin voimalaitosehdotus soveltui parhaiten itse voimalaitoksen arkkitehtoniseksi ratkaisuksi, ja hänet nimettiin Merikosken voimalaitoksen arkkitehtonisten piirteiden suunnittelijaksi. Kilpailun voitti Alvar Aallon ehdotus, jossa Koskikeskuksen saarille muodostettiin uusi julkisten ja monumentaalisten rakennusten keskus. Suunnitelmassa kanavat, sillat, viherrakenne ja moderni arkkitehtuuri muodostivat yhtenäisen kokonaisuuden, jossa Koskikeskus toimii kaupunkirakenteen yhdistävänä elementtinä. Aalto ymmärsi, että Merikoski maisemineen ja perinteisine elinkeinoineen oli tärkeä osa oululaista paikallisidentiteettiä ja pyrki suunnitelmassaan korvaamaan menetyksen kauniilla ja käytännöllisellä kokonaisratkaisulla.

Suunnitelmasta toteutuivat 1940-1950-luvuilla voimalaitoksen ja padon lisäksi Raatin ja Toivoniemen saarten laajentaminen, betonisillat, Martti Heikuran suunnittelema Raatin stadion sekä Toivoniemien ja Tuiran asuinrakennukset. Hallinnolliset rakennukset jäivät totuttamatta.

Kuva 22 Valokuva Lassinkallionsillalta kohti Merikosken voimalaitosta.

Merikosken voimalaitoksen ominaispiirteitä ovat sen voimakas, kaupunkikuvaa jäsentävä betoninen koneasema sekä lamellirakenteinen patorakennelma ja kanavaratkaisut, jotka ovat maisemassa erittäin vaikuttavia. Kokonaisuuteen ei ole tehty valmistumisen jälkeen merkittäviä ulkoisia muutoksia. Merikosken voimalaitoksen arkkitehtuurissa yhdistyvät Strömmerin aikaisemmille töille tyypillinen klassismi ja uteliaisuus funktionalismia kohtaan. Voimalaitoksen eteläjulkisivu liittyy elegantisti lamellirakenteiseen patoon ja luo sille mielenkiintoisen päätteen. Idän- ja lännenpuoleiset julkisivut ovat vesistöjen yli avautuvien näkymien päätepisteitä, ja ne on jäsennellyt voimakkailla pystysuuntaisilla nauhaikkunoilla.

Kuva 23 Merikosken voimalaitoksen länsijulkisivussa on pystysuuntaiset nauhaikkunat.

Kuva 24 Voimalaitoksen eteläjulkisivu on monimuotoinen ja liittyy lamellipatoon.

Kuva 25 Voimalaitoksen itäjulkisivu porrastuu kahteen osaa, joista alemmassa on pystysuuntaiset nauhaikkunat ja ylemmässä neliömäiset ikkunat.

Kuva 26 Voimalaitoksen pohjoisjulkisivu jää tällä hetkellä katveeseen kytkinkentän rakenteiden taakse. Julkisivussa on kookas lasiseinä konesaliin.

Merikosken voimalaitos pato- ja kanavarakennelmineen on osa kahta valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä ja rakennus itsessään on arvostettu valtakunnallisesti arvokkaaksi:

- Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset
- Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus

Merikosken voimalaitoksen arvot ovat maakunnallisen inventoinnin mukaan rakennushistoriallisia, historiallisia, maisemallisia, taiteellisia ja visuaalisia. Voimalaitoksella on lisäksi säilyneisyysarvoja sekä identiteetti- ja symbolimerkityksiä.

Voimalaitoksen arvot liittyvät Oulujoen vesivoimarakentamisen historiaan, jälleenrakennuskauden yhdyskuntasuunnitteluun ja arkkitehtuuriin sekä teknisen infrastruktuurin ja modernin kaupunkiympäristön harvinaisen eheään yhteensovittamiseen. Voimalaitoskokonaisuutta ei ole suojeltu.

(Pohjois-Pohjanmaan liitto 2016 ja Paitsola 2022)

4.1.4 Toivoniemen asemakaava ja pistetalot

Toivoniemen alue Oulujoen suistossa muodostui Merikosken voimalaitoksen alakanavan rakentamisen yhteydessä syntyneelle ja täytemailla laajennetulle saarelle. Alueen asemakaava perustuu Alvar Aallon vuosina 1943–44 laatimaan Koskikeskussuunnitelmaan ja sitä on täydennetty erityisesti Niilo Mattilan 1950-luvun kaavoituksen pohjalta. Koskikeskussuunnitelman ja toteutuneen Toivoniemen aluekokonaisuuden lähtökohtana on ollut funktionalismin perusideologian mukaisesti avoimuus ja luonnonläheisyys sekä Alvar Aallolle tunnusomainen vapaamuotoinen aiheen käsittely. Toivoniemeen rakennettiin 1950-luvun lopulta 1960-luvun alkuun kahdeksan- ja yhdeksänkerroksisia pistetaloja, jotka muodostavat keskeisen osan Oulujoen suiston kaupunkisiluettia ja edustavat siirtymää puukaupungista moderniin kivikaupunkiin.

Alue kuvastaa modernia kaupungistumiskehitystä ja vesirakentamisen merkitystä Oulun kaupunkirakenteessa. Alueella on maakunnallisen inventoinnin mukaan rakennushistoriallisia, historiallisia, maisemallisia ja säilyneisyysarvoja sekä identiteetti- ja symbolimerkityksiä. Rakennuksia ei ole suojeltu.

Toivoniemen asuinalue kuuluu kahteen valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön ja rakennusten kokonaisuus on arvotettu valtakunnallisesti arvokkaaksi:

- Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset
- Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus

(Pohjois-Pohjanmaan liitto 2016, Oulun Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut 2015)

Kuva 27 Toivoniemen pistetalot Raatintieltä kuvattuna.

4.1.5 Koskitien eteläpuolen rivitalo ja pientalot

Koskitien eteläpuolen pientalot ja rivitalo ovat esimerkkejä laadukkaasta 1950-luvun asuntoarkkitehtuurista. Rakennukset noudattavat Alvar Aallon vuoden 1944 Koskikeskuksen yleissuunnitelman pohjalta tehtyä asemakaavaa, joka vahvistettiin vuonna 1949. Koskitien ja Oulujoen väliin sijoittuvat asuinrakennukset ovat kivirunkoisia ja kaksikerroksisia. Lähimpänä voimalaitosta sijaitsee polveileva rivitalo vuodelta 1953, jota seuraa sarja noppamaisia, harjakattoisia vuosina 1953-1959 rakennettuja pientaloja. Puistokaistale erottaa nämä rakennukset seuraavasta kolmen yksilöllisen pientalon ryhmästä, jotka ovat valmistuneet vuosina 1953-1962.

Rakennuksiin on tehty muutoksia ja korjauksia, mutta kokonaisuus säilyy edelleen yhtenäisenä ja uskollisena Aallon yleissuunnitelmalle. Koskitien puolelta katsottuna suurin osa rakennuksista on lähes alkuperäisessä asussaan, kun taas rannan puoleisiin julkisivuihin on osittain tehty muutoksia.

Rakennukset sisältyvät kahteen valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön:

- Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset
- Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus

Rakennukset on arvotettu maakunnallisesti arvokkaiksi ja niillä on maakunnallisen inventoinnin mukaan rakennushistoriallisia, maisemallisia, taiteellisia ja visuaalisia arvoja. Rakennuksia ei ole suojeltu.

(Pohjois-Pohjanmaan liitto 2016)

Kuva 28 Koskitien varrelle sijoittuvassa polveilevassa rivitalossa on vaalea, rapattu julkisivu ja punainen tiilikatto.

Kuva 29 Noppamaiset, harjakattoiset pientalot on rapattu vaaleiksi ja niiden etupihat on rajattu Koskitiestä punatiilisillä aidoilla.

4.1.6 Tuiranportti, Koskitie 26 ja 28

Merikosken voimalaitoksen alakanavan varrella sijaitsevat Koskitie 26 ja 28 lamellikerrostalot ovat kaupunkikuvassa merkittäviä ja toimivat nimensä mukaisesti porttina Merikosken silloilta Tuiraan kuljettaessa. Kanavan suuntaiset rakennukset toteuttavat Alvar Aallon vuoden 1944 Koskikeskuksen yleissuunnitelmaa.

Korkeammat 6- ja 5-kerroksiset kerrostalot reunustavat Merikosken siltoja ja matalammat 5- ja 4-kerroksiset rakennukset liittyvä niihin suoraan. Vuosina 1955-1956 valmistuneet rakennukset on suunnitellut A.E. Talvisara ja Suunnittelu Oy E. Niemelä. Rakennukset ovat kivirakenteisia, rapattuja ja arkkitehtuuriltaan tyyppillisiä jälleenrakennuskauden kerrostaloja. Muista alueen 1950-luvun kerrostaloista poiketen rakennuksissa on kanavan puolella osittain tai kokonaan sisäänvedetyt parvekkeet. Rakennusten ominaispiirteet ovat säilyneet hyvin.

Rakennukset sisältyvät kahteen valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön:

- Oulujoen ja Sotkamon reitin voimalaitokset
- Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus

Rakennukset on arvotettu maakunnallisesti arvokkaiksi ja niillä on maakunnallisen inventoinnin mukaan rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Rakennuksia ei ole suojeltu.

(Pohjois-Pohjanmaan liitto 2016)

Kuva 30 Koskitie 26 asuinkerrostalo Kanavatieltä kuvattuna. Harjakattoinen, vaaleaksi rapattu rakennus muodostuu kahdesta erikorkuisesta osasta

Kuva 31 Koskitie 28 asuinkerrostalo Kanavatieltä kuvattuna. Korkeamman osan julkisivurappaus on ruudutettu ja matalammassa osassa on punaiset, sisäänvedetyt parvekkeet.

4.1.7 Tuiran koulun vanha rakennus

Tuiran koulu sijaitsee entisen Merikosken partaalla ja Oulujoen pohjoisrantaa seuraavan Koskitien varrella. Se lukeutuu Merikoskenkadun jakaman kaupunginosan itäiseen osaan. Tuiran koulu on järjestyksessään viides koulurakennus Oulussa. Se valmistui vuonna 1900 Skrööderin tilan laidalle, jossa se palveli Tuiran ja Alalaanilan nopeasti laajenevaa asutusta. Rakennus on ollut koko 120-vuotisen olemassaolonsa ajan Oulun kaupungin koulukäytössä.

Tuiran koulun suunnitelmat laati Oulun kaupungin virkaatekevä rakennusmestari Jakob W. Lillqvist. Kaksikerroksisen rakennuksen ensimmäinen kerros on kiviainainen ja toinen kerros hirsirunkoinen. Koulun arkkitehtuurityyli edustaa uusgotiikkaa ja sen puujulkisivut on koristeltu sveitsiläistyyliin runsailla puuleikkauksilla. Ensimmäisen kerroksen julkisivuissa sileään rappaukseen on yhdistetty muurattuja punatiiliäiheita. Rakennuksella on satulakatto, jossa on pitkät ja koristeellisilla konsoleilla kannatetut avoräystäät. Rakennus on tyypiltään sivukäytäväkoulu, jonka suuret ja korkeat luokkahuoneet suuntautuvat jokimaisemaan. Sisäpihan puolella rakennuksen keskellä on kuusikulmainen porrashuone.

Tuiran koulu kävi ahtaaksi, kun maalaiskuntaan kuulunut Alalaanila liitettiin Oulun kaupunkiin vuonna 1911. Victor Sucksdorffin suunnittelema uusi koulurakennus valmistui vuonna 1922 ja se sijoittui suorakulmaisesti Koskitiehen ja vanhaan kouluun nähdessä. Vuonna 1930 alkuperäistä koulurakennusta on jatkettu symmetrisesti molemmista päistään alkuperäistä muotokieltä noudattaen. Sucksdorffin suunnittelema koulu purettiin 1970-luvulla. Seppo Kannianen suunnittelema koulu valmistui vuonna 1974, ja se purettiin vuonna 2025 valmistuneen Tuiran monitoimitalon tieltä. Tuiran uuden monitoimitalon on suunnitellut Verstas arkkitehdit. Uusi ja vanha rakennus ovat yhteydessä toisiinsa sisäkäytävän kautta ja ne rajaavat yhdessä suojaisan pihan oppilaille ja alueen asukkaille.

Vanhan koulurakennuksen ympäristö on kokenut huomattavan muutoksen alkuperäisestä lähtökohdastaan, jossa se sijaitsi vanhoja mäntyjä kasvavalla Oulujoen rantatörmällä. Koulun luokkahuoneista avautui tuolloin esteetön näköala vapaana koulun suuntaan ja sen yli kantakaupunkiin. Nykyisin koulun päänäköalaa hallitsevat Merikosken voimalaitos ja sen kytkinkenttä. Koulun pihaa sivuaa lännessä korkea voimalinja.

Edellä mainituista muutoksista huolimatta Tuiran vanha koulu on säilyttänyt integriteettinsä ja myös aseman kaupunkikuvallisena dominanssina. Sitä ovat varjelleet Koskitien rakentamisen maltillinen mittakaava sekä koulun tonttiin rajautuvat avoimet puistoalueet.

(Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy 2020, Pohjois-Pohjanmaan liitto 2016)

Rakennus on arvotettu maakunnallisesti arvokkaaksi ja sillä on maakunnallisen inventoinnin mukaan rakennushistoriallisia ja maisemallisia arvoja. Rakennus on suojeltu asemakaavassa merkinnällä sr-20.

Kuva 32 Tuiran koulun vanha rakennus Koskitien puolelta kuvattuna. Rakennuksen ensimmäinen kerros on kivrakenteinen ja toinen kerros puurakenteinen.

Kuva 33 Tuiran uusi monitoimitalo valmistui vuonna 2025 ja se liittyy sisäkäytävällä vanhaan koulurakennukseen.

Kuva 34 Tuiran vanha koulu ja uusi monitoimitalo Koskitien puolelta kuvattuna. Molempien rakennusten julkisivut jakautuvat horisontaalisesti kahteen osaan.

4.1.8 Tuiran Osula

Koskitien Osula valmistui vuonna 1926 Oulun osuuskaupan Tuiran toimipisteeksi. Kaksikerroksinen rakennus on rakennusmestari Juho E. Lappalaisen suunnittelema. Talo edustaa 1920-luvun "osuuskauppatyyliä", jossa on vivahteita klassismista. Rakennus on puinen ja siinä ilmenevät puhtaana klassismin tyypilliset piirteet: selkeä, rakennuksen pintaa korostava sommitelma, symmetrian ja epäsymmetrian vaihtelu, tyypilliset yksityiskohdat ja koristeaiheet.

Rakennus on säilynyt pala Bertel Jungin vuoden 1914 asemakaavan mukaan rakennettua Tuiraa. Kaksikerroksinen rakennus on sijoitettu Koskitien ja siltä diagonaalisesti koilliseen erkaantuvan Ouluntien risteykseen siten, että rakennuksen pääty hallitsee risteysalueen näkymää. Ouluntie oli Jungin asemakaavassa keskeinen Tuiraa halkaiseva väylä, jonka varrelle sijoituivat kaupalliset toiminnot.

Tuiran alue muuttui voimakkaasti sotien jälkeen Merikosken voimalaitoksen ja vuonna 1954 vahvistetun uuden asemakaavan myötä. Uudessa asemakaavassa nykyisestä Merikoskenkadusta tehtiin keskeinen liikenneväylä Tuirasta keskustaan, ja Ouluntie muutettiin puistoreitiksi. Osula ja sen vieressä sijaitseva kivirakennus kuitenkin säilytettiin uudessa asemakaavassa. Kookkaat näyteikkunat kauppaan avattiin 1955, mutta muuten rakennuksen tärkeimmät ominaispiirteet ovat säilyneet.

Osuuskauppatoiminnan päättymisen ajankohta ei ole tiedossa, mutta rakennuksessa on sen jälkeen toiminut harrastelijaryhmiä, diskoteekki "Bogy" ja nuorisosiainkeskus. Tyhjillään olon jälkeen rakennus on kunnostettu 2000-luvulla, ja se on nykyisin toimisto- ja asuinkäytössä. Kunnostamisen yhteydessä samalle tontille on rakennettu uusi, Osulan mittakaavaa mukaileva 2-kerroksinen asuinrakennus.

Tuiran Osula on maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö, ja se on suojeltu asemakaavalla (sr-20). Maakunnallisen inventoinnin mukaan rakennuksella on rakennushistoriallisia, historiallisia ja maisemallisia arvoja.

(Pohjois-Pohjanmaan liitto 2016, Palviainen 2006)

Kuva 35 Kaksikerroksinen, puurakenteinen Tuiran Osula on säilynyt osa puu-Tuiraa.

4.1.9 Koskitie 25B asuin- ja liikerakennus

Koskitiellä sijaitseva asuin- ja liikerakennus on valmistunut vuonna 1938 ja sen on suunnitellut arkkitehti Gustav Strandberg. Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on liiketiloja, joissa on alun perin sijainnut pankki, ja ylemmissä kerroksissa asuinhuoneistoja. Rakennuksessa on rapattu julkisivu ja säännöllinen ikkuna-aukutus. Graniitilla ympäröity pääsisäänkäynti on näyttävä.

Rakennusta ei ole arvotettu eikä suojeltu.

(Nurminen 2018)

Kuva 36 Koskitie 25B asuin- ja liikerakennus rajaa Koskitietä ja asettuu ryhdikkäästi Oulujoen pohjoisrantaa kulkevan kevyen liikenteen väylän päätteeksi.

4.1.10 Koskitie 31 asuinkerrostalot

Koskitien pohjoispuolella sijaitsevat 1950- ja 1960-luvuilla toisiinsa kiinni rakennetut kerroksiset kerrostalot. Molemmissa kerrostaloissa on kolme kerrosta ja maanpäällinen kellarikerros. 1950-luvun osassa on satulakatto ja osittain sisäänvedetyt punaiset parvekkeet. Julkisivut on rapattu vaalean keltaiseksi. 1960-luvun osan julkisivu on vaaleaa rappausta ja siinä on niinkään osittain sisäänvedetyt parvekkeet.

Rakennuksia ei ole arvotettu eikä suojeltu.

Kuva 37 Koskitien pohjoispuolella sijaitsee 3-kerroksisia 1950- ja 1960-luvuilla rakennettuja asuinkerrostaloja.

5 Johtopäätökset ja suunnittelusuositukset

Suunnittelun kohteena oleva kytkinkenttä on osa Merikosken voimalaitoksen valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä sekä Oulujoen suistoalueen arvokasta maisemaa ja rakennettua kulttuuriympäristöä. Kytinkentällä on oma arvonsa osana Merikosken voimalaitoskokonaisuutta ja se kertoo omalla kielellään alueen teollisesta historiasta ja lähes 80 vuotta jatkuneesta sähköntuotannosta.

Kytinkentän rakenteiden korvaaminen uudella GIS-rakennuksella ei vaaranna alueen maisema- tai kulttuuriympäristöarvoja, mutta ympäristön kerroksellinen ja arvokas kulttuuriympäristö asettaa korkeat vaatimukset rakennuksen suunnittelulle. Rakennuksen suunnittelussa tulee varmistaa sen yhteensopivuus alueen ympäröivään rakennuskantaan, laadukas toteutus sekä GIS-rakennuksen alisteinen asema voimalaitoskokonaisuudessa.

Koskitien katunäkymässä uuden rakennuksen tulee täydentää tiiviisti rajautunutta ja vehreää katutilaa. Oulujoen pohjoisrantaa kulkevaa viheryhteyttä tulee pyrkiä täydentämään kytkinkentän tontin kohdalla, missä viheryhteys nykyisellään katkeaa. Tuiran monitoimitalolta kohti tuomiokirkon tornia avautuva näkymä sekä Koskitieltä kohti Merikosken voimalaitosta avautuva näkymä tulee säilyttää avoimena.

Laadukkaasti toteutettuna uusi GIS-rakennus voi tuoda uuden ajallisen kerrostuman pitkään teollisuuskäytössä olleelle alueelle.

6 Liitteet

Liitekartta 1: Rakennettu kulttuuriympäristö

Liitekartta 2: Maisema-analyysi, näkymät

Liitekartta 3: Maisema-analyysi, viherrakenne

7 Lähteet

Valokuvat

Nykytilaa esittävät valokuvat Lukkaroinen Arkkitehdit Oy

Kartat

Opaskartta ja ilmakeku: Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Karttapiste 2026

Taustakartta: Maanmittauslaitos 2026

Vanhat ilmakekut: Maanmittauslaitoksen ilmakeku-arkisto, Paikkatietoikkuna 2026

Kirjalliset lähteet

Arvokkaat maisema-alueet Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaan liitto 2015

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Museovirasto 2009

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 - päivitysinventointi, Pohjois-Pohjanmaan liitto 2016

Arvokkaita alueita Oulussa 2015, Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut 2015

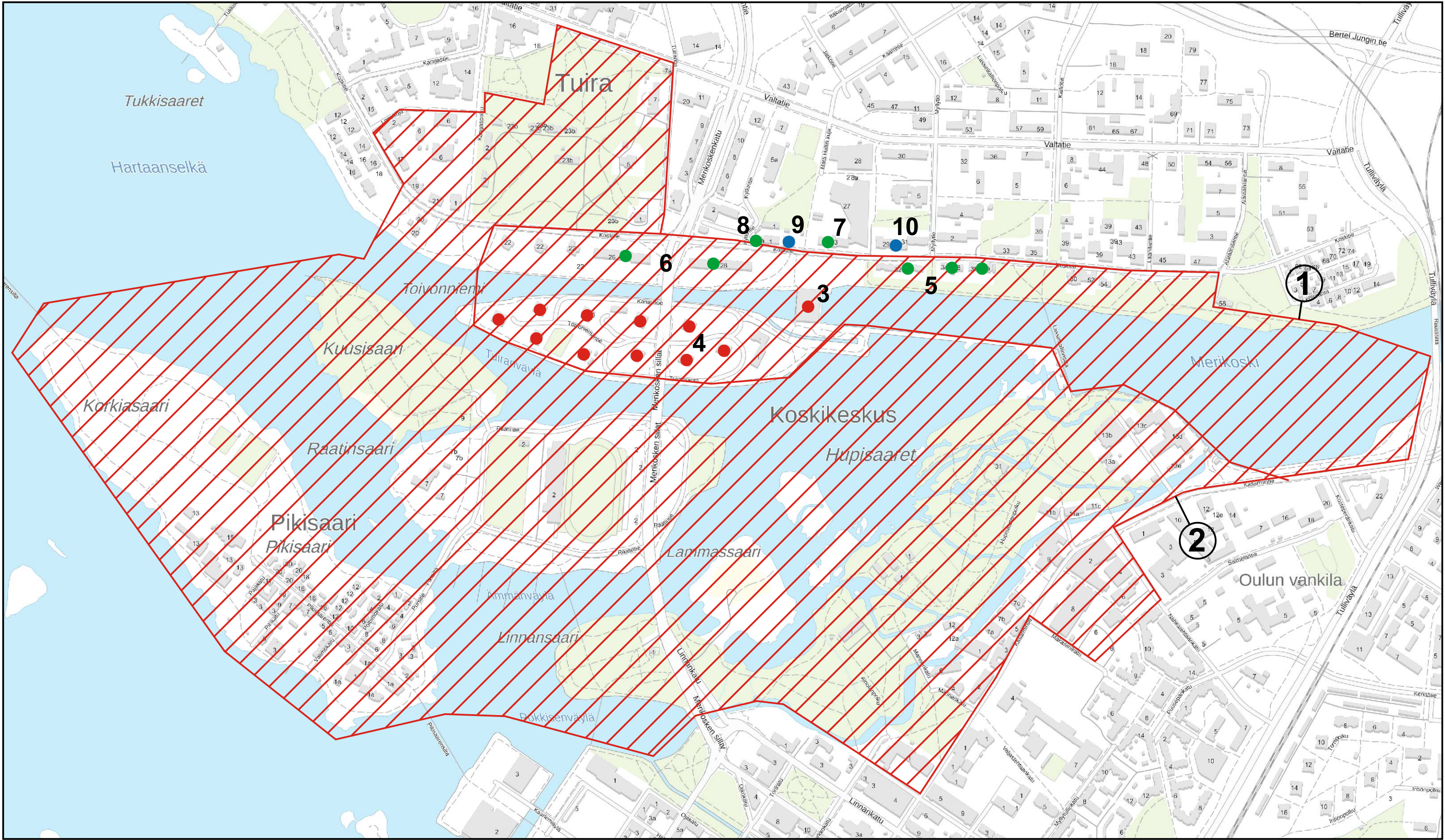
Vesipeilin vuosisadat, Selvitys Oulujoen suiston historiasta ja arvoista, Oulun Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut 2021

Building an Industrial Identity, Samuli Paitsola 2022

Oulun Osuuskaupan myymälärakennus - rakennushistoriaselvitys, Arkkitehtitoimisto Salla Palviainen 2006

Tuiran koulun rakennushistoriaselvitys, Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy 2020

Raatin nuorisotalon uudelleenkäyttö- ja korjaussuunnitelma, Maisa Nurminen 2023

RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Merikosken kytkinkenttä

23.6.2026

LUKKAROINEN

RKY-alueet:

1. Oulujoen ja Sotkamon reitin voimakaitokset
2. Oulujoen suistoalueen historiallinen kokonaisuus

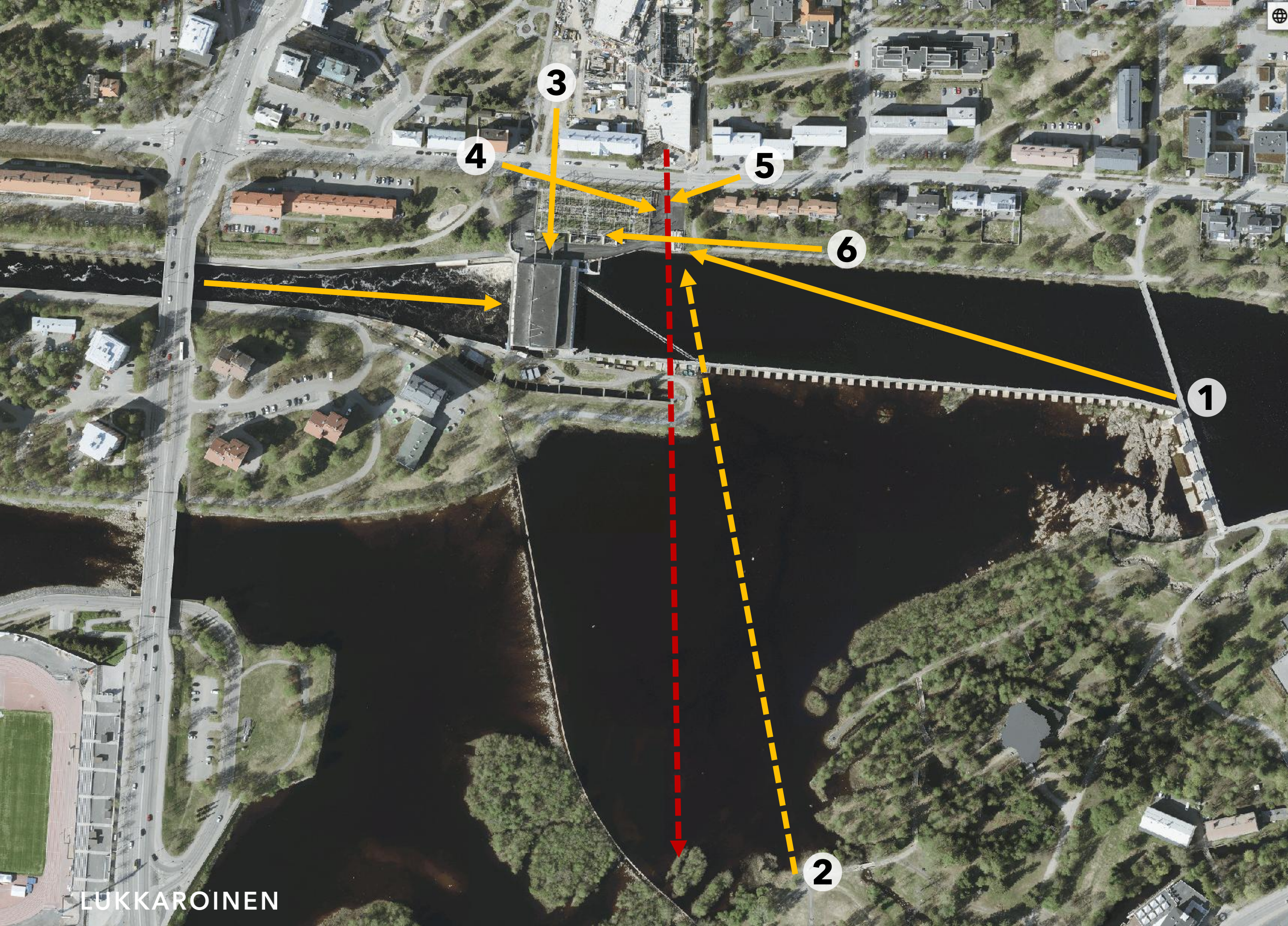
Arvokkaat kohteet vaikutusalueella:

3. Merikosken voimalaitos (VK)
4. Toivoniemen asemakaava ja pistetalot (VK)
5. Koskitien eteläpuolen rivitalo ja pientalot (MK)

6. Tuiranportti, Koskitie 26 ja 26 (MK)
7. Tuiran koulun vanha rakennus (MK)
8. Tuiran osula (MK)

Arvottomat kohteet:

9. Koskitie 25B
10. Koskitie 31

MAISEMA-ANALYYSI

NÄKYMÄT

Merikosken kytkinlaitos
23.6.2026

- Näkymä
- Pitkä näkymä
- Kirkkonäkymä

LUKKAROINEN

MAISEMA-ANALYYSI

VIHERRAKENNE

Merikosken kytkinlaitos
23.6.2026

- Maisemapuu
- Katupuurivi
- Viheryhteys
- Katko viheryhteydessä